

Achtergrond van deze fase: Een belangrijke doelstelling van onderwijs is dat leerlingen de vaardigheid ontwikkelen om hun eigen waardeoordelen te vormen; echter niet met de bedoeling om deze te verspreiden. Het is eerder belangrijk dat leerlingen leren reflecteren op hun standpunten en inzichten, en zich open stellen om deze te veranderen.

Doelen

Na de voltooiing van deze fase, leerlingen:

- ✓ Zijn in staat om hun eigen waardeoordelen te vormen (met betrekking tot de onderwerpen van migratie, vluchtelingen en samenleving), en hun eigen opvattingen kenbaar maken

Inhoud

- ✓ Ethische beginselen, met name mensenrechten
- ✓ Verandering van gezichtspunten op persoonlijk en inlevingsniveau
- ✓ Oordeel vormen en vertegenwoordigen

Werkwijzen

- ✓ Oefeningen over algemene mensenrechten
- ✓ Oefeningen om eigen oordeel te vormen, presenteren en te vertegenwoordigen
- ✓ Oefeningen om verschillende gezichtspunten te bespreken

Overgang van Fase 3 naar Fase 4:

De leerlingen hebben in de vorige fase een of meerdere verhalen van vluchtelingen ontdekt (persoonlijk of via Internet), waarbij zij meer over de omstandigheden en ervaringen van vluchtelingen hebben geleerd. Door andere mensen te ontmoeten, kunnen we beter hun standpunt en behoeften begrijpen. In Fase 4 gaan we meer over de rechten van vluchtelingen leren; en hoe we een inclusieve samenleving kunnen vormen.

Stap #1

Verandering van perspectieven: wat als...?

1 Vraag de leerlingen eerst zelf na te denken (vragen → [zie werkblad voor leerlingen](#)):

- ✓ Ik stel mij voor dat ik moest vluchten vanuit mijn land: Wat zou dan ontzettend belangrijk voor mij zijn? Wat heb ik allemaal nodig om veilig mijn nieuwe land te bereiken? Zodat ik daar mijn bijdrage kan leveren aan de samenleving (maatschappij)? En dat ik daar op een prettige manier met de andere mensen kan samenwonen?
 - ✓ Wat zou ik als vluchteling heel erg graag willen? Waar zou ik graag recht op willen hebben? Wat zou ik mogen eisen?
-

2 Vraag de leerlingen na de persoonlijke reflectie groepjes te vormen.

Leerlingen kunnen in groepjes hun persoonlijke reflecties delen, en vervolgens samen een ontwerp maken van een 'Verklaring van de Rechten van een Vluchteling' (flipchart, PowerPoint, etc.). Ze kunnen eenvoudig een lijst van rechten opstellen ofwel ze in beeld brengen (afhankelijk van de tijd).

3 Iedere groep moet vervolgens hun eigen verklaring presenteren en uitleggen waarom ze deze rechten hebben gekozen en wat ze voor henzelf betekenen. Iedere groep kan ook de potentiële meningsverschillen bespreken.

4 Reflectie:

- ✓ Wat merken we?
- ✓ Is er iets (zoals een bepaalde recht) dat van belang is voor ons allemaal?
- ✓ Zijn er verschillende gezichtspunten? Misschien zijn we het niet over eens in hoeverre bepaalde rechten van toepassing zijn, en wat er allemaal wel of niet valt onder bepaalde rechten.
- ✓ We hebben gehoord wat voor de vluchtelingen zelf belangrijk is. Komt dat overeen met de fundamentele rechten die wij hebben opgeschreven?

Stap #2

Welke fundamentele rechten hebben vluchtelingen?

Voor deze stap kun je uit een aantal video's kiezen, waarin de fundamentele rechten van vluchtelingen worden uitgelegd.

De [Ted Talk met David Miliband](#) (voorzitter van het International Rescue Committee) biedt veel inhoud om over na te denken en te bespreken. Het is echter niet altijd even makkelijk te volgen vanwege de lengte (18 minuten) en het taalniveau. Het gedeelte van 07:10 ('Wat ik jullie vandaag graag zou willen vertellen') tot 09:00 ('wie zijn de slachtoffers van terreur') is vooral relevant. In dit gedeelte, legt David Miliband 'vier oplossingen' uit die verbonden zijn met rechten: 1) recht op onderwijs, 2) recht op werk, 3) recht op financiële ondersteuning en 4) recht op bescherming bij gevaar.

In de video Just Now wordt het [Verdrag van Genève betreffende de status van vluchtelingen](#) uitgelegd (met Nederlandse ondertiteling) en in de [UNHCR-video](#) (in het Nederlands) worden de rechten van vluchtelingen uiteengezet.

[Deze video](#) (5 minuten) legt de mensenrechten uit. Als je deze video kiest, moeten de leerlingen de mensenrechten toepassen op de bijzondere situatie van vluchtelingen.

1

Toon de video en vraag de leerlingen om op te letten voor welke rechten voor vluchtelingen ter sprake komen.

2

Discussie: welke rechten voor vluchtelingen komen ter sprake? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de genoemde rechten en de rechten die we zelf bedacht hebben in stap 1?

3

Afhankelijk van de tijd en het niveau van je leerlingen, kunnen ze ook de volgende vragen beantwoorden (vragen → [zie werkblad voor leerlingen](#)):

- ✓ Volgens jou, in hoeverre worden die rechten in ons land toegepast?
- ✓ Welke rechten worden in sommige gemeenschappen afgeweerd? Welke redenen geven mensen op om die rechten te weigeren? Zijn die redenen terecht?
- ✓ Welke waarden gebruiken de voorstanders van de rechten van vluchtelingen? Welke waarden gebruiken de tegenstanders van de rechten van vluchtelingen?

Stap #3

Rollenspel: hoe willen we samenleven?

Situatie: (→ [zie werkblad voor leerlingen](#)):

1. In een klein stadje, Stad X, is sinds kort een vluchteling opvangcentrum gekomen. Daar wonen nu 400 mensen. Veel gezinnen hebben kleine kinderen.
2. Kort voordat de vluchtelingen kwamen hadden burgers een actiegroep gevormd ('Geen vluchtelingen hier'). Zij waren sterk gekant tegen dat opvangcentrum. Zij waarschuwden voor toenemende criminaliteit en andere gevaren die vluchtelingen met zich meebrengen. Zij vonden dat Stad X meer aandacht zou moeten hebben voor zijn eigen inwoners. Stad X heeft al problemen genoeg. De actiegroep betoogde het volgende: als we zo'n opvangcentrum voor vluchtelingen niet kunnen tegenhouden, moeten we de burgers in ieder geval beschermen tegen die vluchtelingen. Dat was hun argument.
3. Tegelijkertijd werd een groep vrijwilligers opgericht om de vluchtelingen te helpen ('Vluchtelingen Welkom!'). Zij wilden de vluchtelingen zoveel mogelijk steunen en meewerken aan goede relaties tussen de vluchtelingen en de plaatselijke bewoners. Zij legden de nadruk op de Rechten van de Vluchteling. Zij betoogden dat iedereen in Stad X heeft baat bij een inclusieve samenleving.
4. Kort geleden was er sprake van enkele gevallen van diefstal. De vluchtelingen kregen de schuld. Mensen die in de buurt van het opvangcentrum wonen klaagden over geluidsoverlast en afval op straat. Bovendien deden geruchten de ronde dat de vluchtelingen zich 'verdacht' gedroegen en dat ze er bedreigend uit zagen. Tegelijkertijd klaagden de vluchtelingen dat ze in de winkels niet geholpen werden of dat ze werden uitgescholden op straat. Zij zeiden dat het zo heel moeilijk is om vriendelijk te zijn tegen de plaatselijke bevolking.
5. De burgemeester van Stad X wil voorkomen dat de conflicten uit de hand lopen en besluit dus om een rondetafel (roundtable) te organiseren. Hij nodigt twee vertegenwoordigers uit van elke belangengroep: twee van de actiegroep 'Geen vluchtelingen hier'; twee van de vrijwilligersgroep 'Vluchtelingen Welkom!'; twee buurtbewoners en twee vluchtelingen. De essentiële vragen te beantwoorden zijn het volgende: 'Hoe willen/kunnen wij samenleven in Stad

X? Welke rechten en welke plichten heeft ieder? Welke stappen gaan we ondernemen om in de toekomst tot een betere samenleving te komen?

Werkwijze

1

Vorm 5 groepen:

- ✓ Groep 1 wijst iemand aan om de burgemeester te spelen en geeft 'de burgemeester' advies omtrent het voorbereiding van het rondetafel gesprek. De rol van de burgemeester is veeleisend. Daarom adviseren wij jou (de leraar) die rol zelf te spelen. In dat geval kun je met een groep leerlingen bespreken over hoe je de rondetafel gaat leiden.
- ✓ De groepen 2-5 ('Geen vluchtelingen hier', 'Vluchtelingen welkom!', Buurtbewoners, Vluchtelingen) wijzen 2 vertegenwoordigers aan voor het rondetafel gesprek. Zij bespreken met hen welke houding zij zullen aannemen tijdens het gesprek, en wat zij zullen vragen.

2

De andere leerlingen zijn toeschouwers tijdens het rondetafelgesprek.

3

Reflectie na afloop van de rondetafel (vragen → [zie werkblad voor leerlingen](#)):

Toeschouwers:

Wat viel ons op? Hoe hebben deelnemers de rondetafel discussie aangepakt? Waren er vooroordelen te horen? Of neerbuigende opmerkingen? Welke rechten en plichten van vluchtelingen werden genoemd? En welke rechten en plichten van de plaatselijke bewoners? Welke argumenten vond ik overtuigend? Welke minder? Is er onderlinge een overeenstemming bereikt? Of kregen sommige deelnemers de overhand? Welke ideeën en voorstellingen kwamen er na voren over hoe een (goede) samenleving tot stand komt?

Deelnemers aan de rondetafel:

Hoe voelde ik mij in mijn rol? En als ik in het rollenspel een standpunt moest verdedigen waar ik het eigenlijk helemaal niet mee eens ben: wat deed dat met mij? Kon ik anderen overtuigen? Hoe? Ben ik van mening

veranderd? Zo ja waarom? Zo nee waarom niet? Ben ik tevreden over het uiteindelijke resultaat van de rondtafel? En zo niet: wat mis ik of zit me dwars? Als ik de discussie opnieuw zou kunnen voeren, hoe zou ik dan mijn argumenten presenteren, hoe zou ik mezelf positioneren ten opzichte van de verschillende kwesties?

Uitnodiging tot reflectie

Leg de reflectieopdracht uit voor deze fase (Reflectieopdracht → [zie werkblad voor leerlingen](#)). Voor de volgende fase:

Maak een foto van voorwerpen/symbolen die deze rechten vertegenwoordigen.

Schrijf op wat volgens jou de drie belangrijkste rechten zijn die jij - als vluchteling in een ander land - nooit zou willen opgeven.

Samenvatting

Vraag de leerlingen in een paar zinnen uit te leggen wat zij in deze fase hebben geleerd. Nadat een paar leerlingen iets hebben gezegd, kun je dit in eigen woorden samenvatten.

Daarna kun je uitleggen hoe de volgende fase hierop aansluit: *'De volgende keer gaan we het over hebben over vooroordelen en generalisaties die vaak worden toegeschreven aan vluchtelingen.'*

Laten we naar fase 5 gaan !